

Ik kan jullie over heel veel mensen wat vertellen, maar allemaal kan ik ze niet noemen. Admiraal Boisot kwam zelf met zijn matrozen van de Zeeuwse eilanden. Eén van hen, Hendriks genaamd, schonk mij zijn hoed met daarop geborduurd een halve maan en het opschrift: *Liever Turks dan paaps*. Bijna alle Zeeuwen dragen zulke hoeden.

Admiraal Boisot ijsbeert met een zeemanskijker over het dek en zegt: ‘Laten de jongens zich maar vermaken. Dan is het makkelijker om de oorlog in te gaan.’

We naderen het Zoete Meer, dat wil zeggen de plek waar voorheen het diepe meer lag. Nu staat er immers overal water.

De wind laat de oranje-wit-blauwe vlaggen wapperen. De witte kleur staat voor vrijheid, blauw voor de uitgestrekte zee en oranje voor de Prins van Oranje.

Lang leve de Geuzen!

DE RODE BARET

Plotseling gaat de wind liggen en wordt het water ondiep.

‘Anderhalve voet!’ roept de matroos met de peilstok bezorgd. En dan: ‘Een voet en een kwart!’

We moeten nu absoluut de diepte van het Zoete Meer opzoeken. Admiraal Boisot geeft het bevel om naar de kanaalgeul te varen. Die is herkenbaar aan de eenzame bomen en struiken langs de oever. Ondertussen wordt het water steeds minder diep. Telkens doemen links en rechts heuveltjes voor ons op die boven het water uitsteken.

‘Admiraal!’ roept iemand vanaf de boeg. ‘Spanjaarden op de brug!’

‘Ik zie het’, sist Boisot.

Recht voor ons, hooguit een halve mijl van ons vandaan, is er

een brug over het kanaal. Daarachter ligt het meer. Op de brug en langs beide kanten van het kanaal ziet het zwart van lange rijen infanteriesoldaten. Ze staan zelfs in het water en op stroken vooruitstekend land.

‘Vervloekt!’ gromt Boisot. ‘Het zijn er te veel!’

De Spanjaarden begrijpen klaarblijkelijk dat we niet om het meer heen, via het ondiepe water, kunnen varen. Ze wachten ons zagezegd op een smal paadje op.

Boisot roept alle kapiteins bijeen en zegt: ‘Laten we een frontale aanval proberen. Er is geen andere weg. Martens, Hendricks en Van Haren zullen op de flank aanvallen met lichte boten en infanterie. Werk aan de winkel, jongens! We zullen onze botten moeten losmaken!’

De Spanjaarden beginnen het eerst te schieten. Op de brug bulderen de kanonnen. *De Delftse Ark* wendt de steven en vuurt uit twee kanonslopen. Daarna draait de aak andersom en lost opnieuw een salvo. Eén kanon is dubbelloops en schiet twee kogels af die met een ketting aan elkaar vastzitten. Zo’n projectiel maait veel soldaten weg als het doel treft, maar eigenlijk is het bedoeld voor de vernietiging van het tuig van zeeschepen. Ook andere kanonnen schieten.

Onder luid geschreeuw storten de Geuzen zich op de Spanjaarden, maar die houden stand. Het zijn er minstens drieduizend. Ik vind het niet leuk om veel woorden te wijden aan een slag die niet voorspoedig verloopt. Deze loopt slecht af. Na het verlies van meerdere schepen en ik weet niet hoeveel matrozen wijken we terug. Een kogel heeft de houten zeemeermin voorop de boeg van de *Delftse Ark* volledig weggeslagen.

Admiraal Boisot is wanhopig. Hij schreeuwt dat hij geen slag kan leveren op een schotel met water, zijn terrein is de oceaan! Vele schepen zitten al aan de grond.

Maar plotseling steekt een zuidwestenwind op. Het water wordt opgestuwd.

Enkele onbekende mensen verlangen een gesprek met Boisot. Het blijken inwoners van het dorp Zoetermeer te zijn. Zij adviseren hem om in een omtrekkende beweging, rechtsom, naar het meer te varen. De dijk is daar laag en de Spaanse garnizoenen zijn daar zwakker. Maar ook zonder hun advies is de admiraal al bezig om, op hoop van zegen, de vloot naar stuurboord te keren.

Na een uur vallen we de garnizoenen van Zoetermeer en Benthuizen aan. De Spanjaarden vluchten. De dijk is hier inderdaad niet hoog. Snel worden doorgangen gemaakt.

Benthuizen en Zoetermeer branden. We varen zwijgend over het water, dat rood is van de vuurgloed, naar de volgende Spaanse strijdmacht bij het dorp Noord Aa.

De slag is kort maar hevig. De Spanjaarden kunnen opnieuw geen stand houden.

De laatste grote dijk, de Kerkdijk, strekt zich nu voor ons uit, maar de waterspiegel is hier alweer aan het zakken. We kunnen de torenspitsen van Leiden al zien. Een paar keer vliegen vuurpijlen over de stad, om ons te kennen te geven dat ze ons daar hebben gehoord en wachten op hun bevrijding.

Vreugdekreten klinken op van de achterste schepen. Van schip tot schip verspreidt zich het nieuws dat De Zwijger uit Rotterdam is aangekomen.

‘Lang leve de Prins!’ wordt nu van heel dichtbij geroepen en weldra klimt de Prins van Oranje over de natte loopplanken van het ene dek naar het andere, en zo naar ons schip.

Het opvallendste is nog wel, dat zich onder het gevolg van de Prins ook Rode Vos bevindt. Zijn gewichtige gezelschap is hem volgens mij een beetje naar het hoofd gestegen, hij doet zelfs tegen mij uit de hoogte.

Rode Vos suggereert dat hij de Prins heeft genezen met een geneeskrachtige drank van suiker, wijn en bier naar eigen recept. Dan begint hij echt heel erg op te scheppen dat hij nu de eerste adviseur van de Prins is en dat de Prins hem, als Holland bevrijd is, een hele stad zal schenken - bijvoorbeeld Leiden.

Ik help hem snel weer vaste grond onder de voeten te krijgen door hem te vertellen van mijn ontmoeting met zijn papaatje. Als hij hoort dat zijn papaatje nog steeds geen afscheid heeft genomen van de gedachte zijn dierbare zoontje te vangen, wordt Rode Vos bang.

‘Maak je geen zorgen’, stel ik hem gerust. ‘Je bent de rechterhand van de Prins en hij zal je niet laten bungelen.’

‘Wat voor rechterhand ben ik dan helemaal’, verzucht Rode Vos. ‘Ik ben gewoon de loopjongen van Brunynck. Je houdt ervan om de zaken mooier voor te stellen, Admiraal... Weet je eigenlijk al, dat Ele haar Werst heeft gevonden? Wat een lange slungel!’

‘Oh ja?’ roep ik verheugd. ‘Waar is hij nu?’

‘Dat weet ik niet’, zegt Rode Vos. ‘Hij wilde naar de Geuzen. Misschien is hij al ergens hier.’

‘En Ele?’

‘Dat weet ik ook niet. Ele was samen met Pierre.’

Over Karakol en Eglantina heeft Rode Vos niets gehoord.

We overleggen wat Slimbrock van plan kan zijn. ‘Wat denk je, zou het kunnen kloppen dat hij iets over mijn vader weet?’

Rode Vos fluit tussen zijn tanden. ‘Wat ben jij toch een naïeve admiraal! Ze leren toch juist hoe ze mensen met hun praatjes in verwarring kunnen brengen. Verdwenen vaders, overleden moedertjes, rijke tantetjes met een erfenis – dat hoort allemaal tot hun repertoire. Ze zeggen tegen een wees dat zijn ouders leven en hij zal zijn laatste hemd geven, enkel en alleen voor de belofte hem te helpen bij het zoeken. Je bent niet de eerste en

ook niet de laatste, admiraal.’

‘En toch, Vos, waarom zweeg hij daar dan eerder over? Stel dat hij het pas kort geleden heeft ontdekt?’

‘Ben je nu helemaal, admiraal? Wil je me werkelijk aan hem uitleveren?’

‘Welnee, Vos, ik denk gewoon hardop na.’

Uit de kajuit van Boisot komen officieren. Temidden van hen bevindt zich De Zwijger. Ze kijken door de zeemansijker naar de Kerkdijk. Opeens kijkt admiraal Boisot achterom, ziet mij staan en zegt: ‘Hier, doorluchtige hoogheid, is die jonge Hollander die voor ons alle kanonnen en musketten van Lammen heeft geteld.’

De Prins kijkt naar mij.

‘We kennen elkaar toch, Cornelis Schaeck? Is het je ook gelukt om bij Lammen te komen? Wat denk je, zijn de fortificaties daar stevig?’

‘Dat zijn ze inderdaad, hoogheid!’

‘Te stevig om ze door een bestorming in te nemen?’

‘We kunnen ze innemen, hoogheid!’

‘Dat is pas een goed antwoord!’

De Prins ziet er nu veel beter uit dan toen in Rotterdam. Hij is lang, draagt een eenvoudig donker wambuis over een stalen borstpantser en een pistool achter zijn riem.

‘Florent’, zegt hij tegen zijn assistent. ‘Onder in mijn buidel ligt een rode baret. Wil je die hier brengen?’

Florent gaat weg en de Prins begint mij te ondervragen over de fortificaties van Lammen. De assistent keert terug met een heel mooie, felrode fluwelen baret in zijn hand.

‘Vroeger’, zegt De Zwijger, ‘kregen dappere mensen die zich hadden onderscheiden een rode baret op het hoofd gezet. Voorlopig heb ik geen andere beloning, Kees, maar na de oorlog zullen we afrekenen. Nu schenk ik je alvast deze baret,

een teken van dapperheid. Ik denk niet dat hij veel te groot voor je is, want hij is voor mij gemaakt toen ik een kind was. Sindsdien neem ik hem als een soort talisman overal met me mee, zoals je ziet. Daarom hoor je mijn geschenk als zeer waardevol te beschouwen.

Hij zet de rode baret op mijn hoofd en iedereen om ons heen begint goedkeurend te lachen.

DE KERKDIJK

Rode Vos begint meteen de draak te steken met mijn rode baret.

‘Oh, admiraal, ik kom niet meer bij!’ roept hij. ‘Je ziet er uit als een specht... of nee, een rode paddenstoel! Nu ben je het eerste doelwit voor de Spaanse musketten, iedereen zal je rode kop eraf willen blazen!’

Ik voel me beledigd. ‘Misschien ook die van jou? Jouw hoofd is altijd rood. Een rode baret is een teken van dapperheid. Dat heeft de Prins zelf gezegd.’

Maar Rode Vos laat het niet rusten. ‘Een mens zegt zo veel op een lange dag! Hij is het gewoon zat om een door de motten aangevreten lap met zich mee te slepen, daarom heeft hij hem jou in de handen gedrukt. Een teken van dapperheid, moet je weten, is geen rode, maar een blauwe baret. Zo één als ik heb, die heb ik lang geleden gekregen!’

Met deze woorden haalt Rode Vos een blauwe baret met gaten uit zijn zak en zet hem op.

‘Zo! Als je het per sé wilt weten, niet die afgeleefde Prins van jou heeft mij deze baret geschonken, maar de koning van Frankrijk zelf... samen met de koning van Engeland! Ze gaven me deze baret vanwege een bepaalde kwestie!’

‘Wat voor kwestie?’ vraag ik somber.

‘Vanwege het redden van de troonopvolgers, gesnapt? Ik heb ze uit handen van rovers bevrijd, waardoor ik de Franse troon heb gered... en de Engelse! Twee troonopvolgers heb ik bevrijd, begrepen?’

Steeds weer opnieuw weet Rode Vos me te verbazen met zijn brutaliteit en handigheid. Maar hoe is hij werkelijk aan die blauwe baret gekomen? En waarom valt hij er mij mee lastig? Waarschijnlijk uit jaloezie. In ieder geval besluit ik de rode baret alleen op feestdagen te dragen, anders laat Rode Vos mij niet met rust.

Op dat moment zie ik ook Wijsmans. Hij heeft in Delft een kanon op een klein bootje gesleept en zich aangesloten bij een groep Geuzen. Meteen begint hij met een lang betoog:

‘Vrienden! Ik zie dat jullie tot nu toe maar tien kanonnen hebben, maar dat is niet slecht. Ik heb er nog één voor jullie meegebracht! Nu zijn het er elf. We zullen er nog tien op de Spanjaarden buitmaken – dan zijn het er eenentwintig! Ik heb een afspraak gemaakt met iemand die ons nog vijf kanonnen wil verkopen. Hoeveel kanonnen zijn er in andere landen? Zelfs in de streken van Moskovië is er volgens onze tellingen meer dan één. Ik roep jullie op: verzamel kanonnen! De man uit Kampen zal jullie leren leven! Ruil de kanonnen voor koeien en kleding! We zullen alle kanonnen op aarde op één plaats verzamelen en zo’n ontploffing veroorzaken, dat de aarde zal trillen. Jullie zielen zullen schudden en jullie zullen tot bedaren komen! Dan zullen jullie stoppen met elkaar af te slachten en elkaar de keel door te snijden in naam van de heilige drieëenheid en de paus in Rome! Er bestaat geen drieëenheid en ook geen paus in Rome, dat zegt de wijze man tegen jullie, de wijze man uit Kampen! Verzamel alle kanonnen, mijn kinderen, gietijzeren hoofden! Er is geen andere remedie om dit boerenbedrog op de wereld te

stoppen! Hoera!’

‘Hoera!’ roepen de Geuzen en ze gooien Wijsmans in de lucht.

‘Het volk houdt van mij en begrijpt mij’, zegt Wijsmans en hij veegt tranen van dankbaarheid weg.

‘Hoe kunnen we niet van jou houden, jij nar!’ antwoorden de Geuzen. ‘Wij zijn immers zelf niet de slimsten.’

Wijsmans deelt mee dat Pompilius terecht is. Zwervende circusartiesten hadden hem meegenomen. Met veel geschreeuw en bedreigingen wist hij Pompilius van hen af te pakken. Daarna heeft hij zijn broer, geneesheer Hiëronymus Dustus, opgedragen zich om hem te bekommeren. Volgens Wijsmans moet Pompilius nu goed gevoerd worden omdat hem een grote klus te wachten staat, namelijk het verslepen van alle verzamelde kanonnen. Nu ja, Wijsmans is Wijsmans, daar is niets aan te doen...

Het wordt donker. De Prins van Oranje gaat terug naar Rotterdam. Daar heeft hij veel te doen en onze vloot maakt zich op voor de bestorming van de Kerkdijk.

De dijk ligt in een boog voor ons, een reusachtige, brede dijk vol Spaanse soldaten.

‘Ze zullen ons weer terugwerpen’, zegt Smetse Smeë. ‘We moeten vannacht aanvallen en niet wachten tot morgenvroeg. Zij staan op het land, wij zijn op het water, zij staan hoger en zullen ons overdag als hondjes van zich afslaan.’

Admiraal Boisot denkt na. Het is aan hem te zien dat hij ook neigt naar een nachtelijke aanval. De Landscheidingsdijk hebben ze ook ’s nachts bestormd,

waardoor ze de Spanjaarden konden overrompelen. Daar hoeven ze nu niet op te rekenen. Bovendien staat het water nog steeds minder dan een voet hoog. De meeste schepen zitten aan de grond en de dijk te voet aanvallen zonder kanonnen is bijna onmogelijk.

Boisot vraagt zich af of het wel lonend is om in een nachtelijk gevecht verzeild te raken in plaats van op de ochtend te wachten. Misschien gaat dan de wind wel waaien.

Maar de wind komt eerder dan hij dacht. Die nacht krijgt hij zoveel kracht dat het naar de zee gaat ruiken en het water snel stijgt. De *Delftse Ark* begint weldra licht te schommelen op de golven.

Dan geeft admiraal Boisot met een lantaarn het sein tot de aanval. De vloot vaart langzaam op naar de dijk. Er branden geen vuren op de boten, maar op de dijk flakkeren overal Spaanse kampvuren. Pas als we vlak bij de dijk zijn, wordt een vuurpijl de zwarte lucht ingeschoten.

Gillend en schreeuwend werpen de Geuzen zich in de strijd. Op vele plekken tegelijk hoor ik het knallen en zie ik de flitsen van geweervuur.

Ik zeg jullie: zo'n hel heb ik nog nooit gezien. Het flitsen van vlammen en donkere schaduwen weerspiegelt in het water. Van alle kanten klinkt doordringend gegil. Iets op de dijk gaat met een geweldig vuur in vlammen op, een bark explodeert en begint te branden. In de flitsende, nu eens dofrøde, dan weer felgele gloed openbaart zich het panorama van een radeloos slagveld.

Overall rondom, aan de horizon, zijn in de deinende glinstering van het water de onheilspellende, zwarte schoorstenen van half ondergelopen boerderijen te zien en, dichterbij, de weggespoelde restanten van tuinen. Dode lichamen drijven voorbij. Sommige drijven op de rug op het water, andere met het gezicht naar beneden.

Op de dijk wordt tussen de vuren zwaar gevochten, evenals in het water in het licht van de fakkels op de boten. Dat is geen krachtmeting tussen twee legers meer! Als een grote, verwarde kluwen valt de slag uiteen in honderd gevechten, duizend duels. De mannen vechten met handen en vuisten, man tegen man, grijpen elkaar bij de keel en gebruiken messen, vuisten en alle mogelijke brokstukken. Geknal van geschut, geschreeuw, gekerm, gevloek en zelfs tandengeknars scheuren de roodachtige duisternis van de nacht in stukken uiteen.

Ik zie Worstega de harpoenier. Met zijn harpoen hoog opgeheven jaagt hij door het water achter een Spanjaard aan. Eindelijk doorboort hij hem, en alsof dat nog niet genoeg is, springt hij er bovenop, grijpt hem bij de keel en samen verdwijnen ze onder water. Hij duikt alleen weer op, met bloed besmeurd, de harpoen weer in zijn hand, en stort zich op een ander.

Een soldaat - ik kan niet zien of hij bij ons hoort of bij de vijand – wankelt schreeuwend en met zijn hoofd gebogen recht op ons schip af. Zijn gezicht is één bloedig masker. Hij bereikt de Ark echter niet, maar valt neer. Het water sluit zich boven hem.

Op dat moment komt kapitein Severijn vanaf zijn middel uit het water omhoog. Hij houdt zijn borst vast. Als hij bij de rand van het schip komt, zie ik een vreemde glimlach op zijn bleke gezicht. Hij wordt aan boord getrokken en gaat zitten, geleund tegen de mast. Meteen geeft hij de geest.

De strijd vermindert niet, het gegil en gekreun verstommen niet, de vlammen worden niet kleiner. De Spanjaarden wijken hier en daar achteruit, elders slaan ze op de vlucht, en de Geuzen gaan achter hen aan, grijpen hen bij de keel, wurgen hen, maken ze met hun messen af...

Een beresterke Spanjaard met een grote disselboom in zijn

vuisten laat niemand in zijn buurt komen. Hij zwaait en stoot en de Geuzen maken zich gillend uit de voeten. Velen blijven op de grond liggen. Maar daar komt Dirk Worstega! Hij werpt zijn harpoen en treft de Spanjaard in zijn schouder. Heel even lijkt het erop dat die is uitgeschakeld, maar hij valt niet neer. Plotseling zwaait hij met zijn disselboom en meteen stort Dirk Worstega in een grote boog van de dijk. De Spanjaard valt er meteen achter aan. Beiden hebben zo te zien hun geest aan God gegeven. Slechts een grote bloedvlek blijft op het water achter...

Met afschuw kijk ik naar deze slachting. Met mijn handen hou ik krampachtig de rand van de *Ark* vastgeklemd. Is dit wat ze oorlog noemen? Zo'n oorlog waarin de Admiraal der Tulpen

zich in zijn dromen roem had willen bevechten?

We nemen de Kerkdijk in. Een druilerige ochtend begint. Aan de oostelijke horizon hangt een grote roze sluier. Daar zuigt de hemel de in de afgelopen nacht vergoten stromen bloed op.

Een verkleumde Rode Vos komt het dek op en zegt klappertandend: ‘W-wat een a-afschuwelijke nacht, een n-nachtmerrie, als in het v-vagevuur... En ik heb Werst gezien. Hij maaide die Spanjaarden met groot gemak van hun voeten. Waarschijnlijk is Ele ergens in de buurt...’

Ik bedenk me dat er spoedig nog een aardig nachtje zit aan te komen. Morgen is het immers de laatste dag van de twee weken sinds mijn gesprek met Slimbrock.

OM MIDDERNACHT BIJ DE OUDE MOLEN

Over Ele en Werst zal ik jullie later vertellen. Nu wil ik een beetje op de zaken vooruit lopen en jullie vragen je aandacht te richten op het oude verlaten molenaarshuis op de weg naar Valkenburg.

Hoe ik daar ben gekomen en wat daarvóór gebeurde, zullen jullie nog horen, maar nu maak ik een sprongetje in de tijd om eerst het belangrijkste te vertellen. Het molenaarshuis dus, hetzelfde huis waar ik het gesprek tussen Slimbrock en IJzertand heb afgeluisterd.

Het is middernacht. Een kaars flakkert. Ik wacht in het molenaarshuis op Adriaan Slimbrock, broeder Gertiano, de Vuurman en wie hij nog meer is.

Verbaasd? Dachten jullie dat ik niet zou gaan? Vragen jullie je af of dit niet een wanhoopsstap is? Waarom ik inga op de intriges van Slimbrock? Daar heb ik niet meteen een antwoord op, zeker op dit moment niet, omdat de zaak nog niet